

Autoreferat

1. Wskazanie osiągnięcia naukowego/artystycznego wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14.03.2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zmianami):

a) tytuł osiągnięcia naukowego/artystycznego:

Twórczość Zbigniewa Bargielskiego – meandry wyobraźni. Studia i interpretacje

(jednotematyczny cykl publikacji)

b) wykaz prac opublikowanych w języku polskim i angielskim:

- artykuły (porządek rzeczowo-chronologiczny):

Inspiracje sztukami plastycznymi

1. *The Intermediary sound. On visual Art as Inspiration for Zbigniew Bargielski's Works*, w: *Musical Analysis. Historia-Theoria-Praxis*, tom III, red. A. Granat-Janki, Wyd. Akademii Muzycznej im. K. Lipińskiego, Wrocław **2014**, ss. 209-226. ISBN 978-83-86534-81-4 (angielskojęzyczna wersja artykułu nr 2)
2. *Dźwięk zapośredniczony, czyli o inspiracji sztukami plastycznymi w twórczości Zbigniewa Bargielskiego*, w: *Dzieło i jego źródła* (9), red. A. Nowak, Wyd. Akademii Muzycznej im. F. Nowowiejskiego, Bydgoszcz **2014**, ss. 227-246. ISBN 978-83-61262-29-9

Koncepcja formy, technika centralizacji

3. *System centrowy i koncepcja formy Zbigniewa Bargielskiego*, „Polski Rocznik Muzykologiczny 2013”, t. 11, Sekcja Muzykologów Związku Kompozytorów Polskich, Warszawa **2013**, ss. 197-212. ISSN 1733-9871
4. *Kwartety smyczkowe Zbigniewa Bargielskiego. Do problematyki gatunku w polskiej twórczości kompozytorskiej drugiej połowy XX i początku XXI wieku*, w: „Musica Sacra Nova” nr 3/4, red. M.T. Łukaszewski, Warszawa **2009/2010**, ss. 101-120. ISSN 2080-766X ISBN 978-83-925220-1-0
5. „*Brief an Milena*” Zbigniewa Bargielskiego. *W poszukiwaniu archetypu współczesnej formy muzycznej*, w: *Dzieło muzyczne i jego archetyp* (2), red. A. Nowak, Wyd. Akademii Muzycznej im. F. Nowowiejskiego, Bydgoszcz **2006**, ss. 219-235. ISBN 83-923492-5-3

Muzyka jako znak

6. *Zbigniew Bargielski's Oratorio „Im Niemandland”: In search of the meanings*, w: *Music: Function and Value. Proceedings of the 11th International Congress on Musical Signification*, red. T. Malecka, M. Pawłowska, Wyd. Musica Iagellonica,

Wyd. Akademii Muzycznej w Krakowie, Kraków **2013**, s. 662-672. ISBN 978-83-62743-18-6 (angielskojęzyczna zmodyfikowana wersja artykułu nr 8)

7. *Kategoria liryzmu w cyklu pieśni „Noc-Dzień” Zbigniewa Bargielskiego*, w: *Dzieło muzyczne jako znak* (8), red. A. Nowak, Wyd. Akademii Muzycznej im. F. Nowowiejskiego, Bydgoszcz **2012**, ss. 235-244. ISBN 978-83-61262-01-5
8. *Referencjalna funkcja oratorium „Im Niemandsland” Zbigniewa Bargielskiego*, w: *Dzieło muzyczne i jego funkcje* (6), red. A. Nowak, Wyd. Akademii Muzycznej im. F. Nowowiejskiego, Bydgoszcz **2010**, ss. 197-218. ISBN 978-83-61262-60-2
9. *Requiem” Zbigniewa Bargielskiego. Rezonans idei gatunku?*, w: *Dzieło muzyczne. Rezonans* (4), red. A. Nowak, Wyd. Akademii Muzycznej im. F. Nowowiejskiego, Bydgoszcz **2008**, ss. 229-248. ISBN 978-83-61262-00-8

Stylistyka utworów fortepianowych

10. *O zabawie fortepianem – konteksty twórczości fortepianowej Zbigniewa Bargielskiego*, w: *Dzieło muzyczne i konteksty* (5), red. Anna Nowak, Wyd. Akademii Muzycznej im. F. Nowowiejskiego, Bydgoszcz **2009**, ss. 195-213. ISBN 978-83-61262-24-4
11. *Elementy struktury i estetyki Vienna G'schichten na dwa fortepiany Zbigniewa Bargielskiego*, w: *Muzyka i jej konteksty* (2), seria: *musica practica-musica theoretica* (10), red. T. Brodniewicz, H. Kostrzewska, J. Tatarska, Wyd. Akademii Muzycznej im. I.J. Paderewskiego, Poznań **2006**, ss. 157-168. ISBN 83-88392-29-8

Meandry drogi twórczej

12. *„Ojczyzna kołem się toczy”, czyli o Zbigniewa Bargielskiego dziejach na obczyźnie*, „Forum Muzykologiczne 2010” Sekcja Muzykologów Związku Kompozytorów Polskich, Warszawa **2010**, ss. 47-52. ISBN 978-83-903753-6-6
13. *The artistic path of Zbigniew Bargielski. A parallel between life and art.*, w: *The Musical Work and Its Creators* (10), red. A. Nowak, Wyd. Akademii Muzycznej im. F. Nowowiejskiego, Bydgoszcz **2015**, ss. 117-141. ISBN 978-83-61262-45-9

- książki

Dokumentacja twórczości Zbigniewa Bargielskiego

Violetta Przech, Agnieszka Ledzińska, *Zbigniew Bargielski. Katalog tematyczny utworów*, Wyd. Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina, Wyd. Akademii Muzycznej im. F. Nowowiejskiego, Warszawa-Bydgoszcz **2012**, stron: 360. ISBN 978-83-61489-34-4

- publicystyka:

1. *Musicus poeticus. On Zbigniew Bargielski's works*, „Quarta” **2012** nr 7 (14), ss. 5-7. ISSN 2080-4598. (angielskojęzyczna wersja artykułu nr 2 *Piękno niejedno ma imię*)

2. *Piękno niejedno ma imię... O twórczości Zbigniewa Bargielskiego*, „Quarta” **2012** nr 4 (19), ss. 5-7. ISSN 2083-7348
3. *Ptak ze snów*, Zbigniew Bargielski odpowiada na pytania Violetty Przech, „Ruch Muzyczny” **2006** nr 16, s. 11-15. ISSN 0035-9610

c) omówienie celu naukowego/artystycznego wyżej wymienionych prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

Uzasadnienie wyboru tematu, stan badań

Zbigniew Bargielski należy do najwybitniejszych, a zarazem szczególnie oryginalnych, reprezentantów polskiej twórczości kompozytorskiej naszego czasu. Jego dorobek (liczący w chwili obecnej ponad 190 różnorodnych gatunkowo kompozycji) nie był jednak wcześniej przedmiotem szerszych studiów. Piśmiennictwo odnoszące się do osoby kompozytora i jego dzieła¹, zastane u progu podjętych przeze mnie badań, skłaniało do konstatacji, iż muzyka Zbigniewa Bargielskiego (nieznajująca wyraźnego rezonansu w specjalistycznym piśmiennictwie teoretyczno-muzycznym) pozostaje „białą plamą” w obszarze badań nad polską muzyką współczesną, stanowiąc wszakże jej ważką część, o czym przekonują opinie krytyków, wykonawców, w tym dyrygentów, czy melomanów. Dla przykładu przytoczę znamienne słowa Tadeusza Andrzeja Zielińskiego, opublikowane na łamach „Ruchu Muzycznego” w roku 2006: „Główny sens utworu tkwi zawsze w jego dźwiękowej urodzie i możliwości poruszenia nas od wewnątrz [...] Przyznam, że kompozytorem, który w ostatnim czasie przykuł moją uwagę z takiego właśnie powodu jest Zbigniew Bargielski. Wyczuwam w jego utworach szczególny, indywidualny wyraz i nastrój, [...] a także miłe dla ucha subtelne i wykwinne piękno brzmienia, nie mówiąc o tak wypatrywanej dziś selekcji dźwięków i interwałów”².

W tym świetle podjęte zadanie, będące równocześnie pierwszą próbą szerszego odczytania i przedstawienia twórczości Bargielskiego, wydaje się uzasadnione. Dodam, iż obrany temat okazał się niezwykle ciekawy, ze względu na oryginalność kompozytorskich rozwiązań i uzyskany rezultat brzmieniowo-wyrazowy, niejednokrotnie intrygujący i niełatwo poddający się interpretacjom, podejmowanym zawsze w poczuciu niepewności, wynikającej z przekonania, iż rzeczywistość dzieła sztuki, w swej złożoności i nieskończoności, odsłania się jedynie częściowo, fragmentarycznie, pozwalając wyróżnić zaledwie niektóre swe cechy (oby przynależne istocie!). Trudno nie uznać uwagi

¹ Ujęte w rozmaite formy edytorskie: noty encyklopedyczne, uwzględniające dane biograficzne z dołączonym wyborem utworów i krótką charakterystyką twórczości, wzmianki o kompozycjach w programach koncertów, w artykułach recenzujących ich wykonania, w tym także ukazujących się w Austrii w okresie wieloletniego pobytu kompozytora w tym kraju, kilka wywiadów, okazjonalne artykuły, których autorzy podejmują omówienie wybranych kompozycji. Ta uwaga odnosi się także do tzw. syntez historycznych, w których Bargielski jest albo pomijany, albo jedynie wzmiankowany (por. *Bibliografia i dyskografia*, w: Violetta Przech, Agnieszka Ledzińska, *Zbigniew Bargielski. Katalog utworów*, Warszawa-Bydgoszcz 2012, ss. 336-342).

² *Podstawową jednostką muzyki jest utwór*. Z Tadeuszem Andrzejem Zielińskim rozmawia Mieczysław Kominek, „Ruch Muzyczny” 2006 nr 17, s. 8-12. Warto też dodać, iż każda prezentacja dzieła Bargielskiego (czy to podczas sesji naukowych, czy interpretacje koncertowe utworów) spotyka się z wyraźnym zainteresowaniem odbiorców, którzy niejednokrotnie, w poczuciu pewnego „zubożenia”, konstatują nieznajomość twórczości tego kompozytora.

Friedlaendera, iż „Istota oddziaływania sztuki [któremu podlega wszakże badacz] leży w dziedzinie, która wymyka się naukowemu poznaniu, słowu, teorii [...]”³.

Kryteria wyboru podjętych zagadnień

Tematyka artykułów skoncentrowana jest na dwóch komplementarnych nurtach: dziele i wątkach biograficznych, tych zwłaszcza, które łączą się z twórczością i jej recepcją, z uwzględnieniem kontekstu historyczno-kulturowego, umożliwiającego zrozumienie sytuacji twórcy w splocie rozmaitych uwarunkowań.

Dobór podjętych utworów i zagadnień zdeterminowały kryteria, które określam, z jednej strony, jako „wewnętrzne” – immanentne, przynależne danemu dziełu, ujawniające jego cechy konstytutywne, „stanowiące [...] przedmiot procedur empirycznych i formalnych”⁴, z drugiej zaś – „zewnętrzne” – spoza dzieła, traktowanego jako „[...] fenomen egzystujący w przestrzeni swego miejsca i czasu”⁵, stanowiące kontekst, czyli to, co „[...] tworzy istotną część dzieła, bez rozpoznania której nie sposób się o tym dziele wypowiadać wiarygodnie”⁶.

Do kryteriów „wewnętrznych” zaliczam:

- cechy gatunkowe, związane z obsadą dzieł. Przeprowadzone badania odnoszą się do utworów zróżnicowanych pod tym względem: fortepianowych, kameralnych, symfonicznych, elektronicznych (inspirowanych dziełami artystów-plastyków) oraz wokально-instrumentalnych, w tym pieśni i wielkich form, takich jak np. oratorium *Im Niemandsland*.
- cechy stylistyczno-estetyczne, obejmujące zagadnienia techniki kompozytorskiej, w tym sposoby traktowania poszczególnych elementów dzieła muzycznego, prowadzące do wyeksponowania indywidualnych rozwiązań (osiągnięć) Zbigniewa Bargielskiego w tym zakresie: techniki centralizacji („system centrowy”) i oryginalnej koncepcji formy dzieła (forma „klockowo-repetycyjna”);

Kryteria „zewnętrzne”⁷ natomiast implikowały pytania o:

- źródła inspiracji;
- pozadziełowe (transcendentne) konteksty stylistyczno-gatunkowe i estetyczne – ujawniające źródła artystycznych fascynacji, preferencji, wyborów, ale także wpływów;
- biograficzne konteksty twórczości (próba zrozumienia drogi twórczej kompozytora, wyznaczenia jej etapów).

³ Max J. Friedlaender: *O granicach nauki o sztuce*, cyt. za: M. Jabłoński, *Przeciw muzykologii niewrażliwej*, Wydawnictwo Nauka i Innowacje, Poznań, 2014, s. 108.

⁴ Mieczysław Tomaszewski, *Utwór muzyczny w kontekście swego czasu i miejsca*, w: *Dzieło muzyczne – estetyka, struktura, recepcja*, t. 1, red. A. Nowak, Wydawnictwo Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego, Bydgoszcz 2005, s. 11.

⁵ Ibid., s. 11.

⁶ Maciej Jabłoński, op. cit., s. 113.

⁷ Stanowią one głównie przedmiot procedur semiotycznych i hermeneutycznych. Por. Mieczysław Tomaszewski, op. cit., s. 11.

- cechy ekspresywne, rozumiane jako zespół specyficznych jakości, umożliwiających „[...] uzewnętrznienie w wypowiedzi artystycznej pewnej rzeczywistości wewnętrznej, świata duchowego [...]”⁸;

Metoda

W ogólnym ujęciu moją postawę poznawczą orientuje myślenie fenomenologiczne, z jego podstawowym (wysuniętym przez Husserla) postulatem *Zurück zu den Sachen*⁹, który u progu postępowania badawczego zakłada konieczność obcowania z dziełem samym w sobie, intuicyjnego¹⁰ (duchowego) doświadczania go, poddawania się mu, wmyślenia się weń i w końcu – stawiania mu pytań. Ten etap, dzięki zyskanym intuicjom („przeświadczeniom przednaukowym”), umożliwia osiągnięcie tzw. „stanu ugruntowania” (mówiąc językiem fenomenologii¹¹) i stwarza badaczowi (analitykowi) sytuację sprzyjającą „uchwytywaniu” (tzn. znajdowaniu a nie tworzeniu¹²) cech fenomenu, a tym samym daje szansę zachowania „tożsamości” w postępowaniu poznawczym, szansę ukształtowania „prawomocnej” postawy krytycznej wobec dzieła, pozwalając równocześnie na wyłonienie zestawu zagadnień, których zgłębianiu (analizowaniu i interpretowaniu) w dalszym postępowaniu przyporządkowane zostają indywidualne narzędzia. Nigdy nie wychodzę od założeń *a priori* – dziełu, po pierwsze, oddaję głos.

W studiach nad dziełami słowno-muzycznymi centra badawcze określone zostały przez: „momenty semantyczne i symboliczne”, należące do wyższej warstwy znaczeniowej słowno-muzycznego obrazu *Im Niemandsland* (artykuły nr 6 i 8), jednego z najważniejszych i najwybitniejszych dzieł w dorobku Bargielskiego (wytrzymującego konfrontację z innymi dziełami tego gatunku współczesnych twórców); dalej – kategorię liryzmu w cyklu pieśni „*Noc – dzień*”, eksponującym topos erotyczny (art. nr 7). Podjętym zagadnieniom badawczym podporządkowane zostały szczegółowe procedury analityczne: w pieśniach inspirowane przede wszystkim koncepcją Mieczysława Tomaszewskiego, proponowaną w dziele *Od wyznania do wołania*¹³. W przypadku *Im Niemandsland* metodologiczny fundament stanowiła — oprócz teorii: Tomaszewskiego¹⁴ (dotyczącej referencjalnej funkcji dzieła muzycznego), Michała Bristigera¹⁵ (w zakresie funkcji słowa w muzyce) czy Susan Langer¹⁶ (waloryzującej symboliczne znaczenie muzyki) — Ricoeurowska trójwarstwowa teoria *mimesis*¹⁷.

⁸ Michał Głowiński, *Ekspresja*, w: *Słownik terminów literackich*, red. Janusz Sławiński, Wrocław 1988, s. 114.

⁹ Por. Roman Ingarden, *Fenomenologia*, w: *Z badań nad filozofią współczesną*, PWN Warszawa 1963, s. 293-295 i 379. Por. też: Tegoż, *Utwór muzyczny i sprawa jego tożsamości*, PWM Kraków 1973.

¹⁰ Por. Józef Michał Bocheński, *Współczesne metody myślenia*, Wydawnictwo „W drodze”, Poznań 1992, s. 27.

¹¹ Ibid., s. 33 i n.

¹² Por. Andrzej Miś, *Filozofia współczesna. Główne nurty*, Wydawnictwo Naukowe „Scholar”, Warszawa 2002, s. 196 i n.

¹³ Mieczysław Tomaszewski, *Od wyznania do wołania. Studia nad pieśnią romantyczną*, Wydawnictwo Akademii Muzycznej w Krakowie, Kraków 1997, s. 68-82.

¹⁴ Mieczysław Tomaszewski, *Utwór muzyczny...*, s. 14-15.

¹⁵ Michał Bristiger, *Związki muzyki ze słowem*, PWM Kraków 1986, s. 191.

¹⁶ Susan K. Langer, *Philosophy in a New Key*, Nowy Jork 1942, cyt. za: Alicja Jarzębska, *Z dziejów myśli o muzyce*, Musica Iagellonica Kraków 2002, s. 182.

¹⁷ Por. Leszek Polony, *Czas opowieści muzycznej*, PWM Kraków 2004, s. 18.

Kompozycje Bargielskiego inspirowane dziełami wizualnymi implikowały natomiast zastosowanie metody zorientowanej na uchwycenie związku muzyki z „impulsem sprawczym” — ze zróżnicowanymi gatunkowo „obiektami” sztuk plastycznych¹⁸ (art. nr 1, 2).

Logocentryczne¹⁹ podejście zdeterminowało ogląd formy i zjawisk należących do „tonalności” — swoiście rozumianej i organizowanej przez kompozytora w przedstawianych utworach (art. nr 3, 4, 5, 10, 13 i inne).

Oryginalny zamysł dzieła symfonicznego zatytułowanego *Requiem* (co interesujące, bez tekstu słownego) prowokował pytanie o rezonans gatunku *missa pro defunctis* w utworze instrumentalnym (z natury asemantycznym). Próba uchwycenia owego rezonansu, podjęta w artykule nr 9, oparta została na poszukiwaniu znaczeń w brzmieniowo-wyrazowej warstwie dzieła i ich wyjaśnianiu (interpretowaniu) w duchu semiotyki poprzez analizę gestu muzycznego²⁰ konfrontowanego m.in. z autorefleksją twórcy, dotyczącą sfery światopoglądu czy filozofii życia.

Adaptacja koncepcji *Work in Progress* M. Tomaszewskiego²¹ pozwoliła zaś przyjrzeć się drodze twórczej Zbigniewa Bargielskiego, określić jej progi i etapy, wydobyć paralele między wątkami biograficznymi a twórczością (art. nr 13).

Przyznaję, iż moja sytuacja jako badacza jest w jakimś sensie uprzywilejowana, ponieważ mam możliwość współpracy z kompozytorem. Klucze autorskie są nie do przecenienia (to pewne), ale istnieje także druga strona – bywają mylące. Natura twórcy nie znosi schematyzmu, tzw. „etykietowania”, zwykle odżegnuje się od sugerowanych wpływów. Zatem na pewne „rzeczy” należy spojrzeć spoza kompozytorskiej perspektywy. I tu sprawdza się konsekwentnie przestrzegana metoda oddawania pierwszeństwa dziełu. W badaniach nad dziełem Bargielskiego (i nie tylko) niejednokrotnie doświadczyłam słuszności takiego podejścia.

Za niezwykle cenną, natomiast, należy uznać możliwość przesłuchiwania utworów w obecności kompozytora²² – odnoszę wówczas wrażenie, że dochodzi do rekapitulacji procesu twórczego. Pamięć prowokowana audytywnym kontaktem z dziełem przywołuje wiele interesujących refleksji i retrospekcji.

Dodam też, że fascynującą możliwością dla badacza jest *sui generis* uczestniczenie w powstawaniu dzieła, np. w roli osoby, z którą twórca rozmawia o ledwie kiełkujących pomysłach, czy w roli obserwatora dojrzewających idei i procesu ich konkretyzowania. Dotyczy to dzieł ostatniej dekady, których powstawaniu

¹⁸ Por. Teresa Malecka, *Zbigniew Bujarski. Twórczość i osobowość*, Kraków 2006, s. 165-177. Por. też: Jacek Szerszenowicz, *Inspiracje plastyczne w muzyce*, Łódź 2008.

¹⁹ Por. Maciej Gołąb, *Spór o granice poznania dzieła muzycznego*, seria: *Monografie Fundacji na rzecz Nauki Polskiej*, Wrocław 2003, s. 175.

²⁰ Por. Robert S. Hatten, *Interpreting Musical Gestures, Topics and Tropes: Mozart, Beethoven, Schubert*, Indiana University Press, Bloomington 2004.

²¹ Por. Mieczysław Tomaszewski, *12 spojrzeń na muzykę polską wieku apokalipsy i nadziei. Studia, szkice, interpretacje*, Kraków 2011, s. 23-34.

²² Przy zastrzeżeniu, że zawsze po raz pierwszy obcuje z dziełem „sam na sam”, wsłuchuję się weń, poznaję w „ciszy gabinetu”.

dane mi było „przyglądać się” (m.in. *Misterium przestrzeni*, *Non omnis...*, *Das Schöne Zimmer*, *Schizofonia*, *Monochromia*, *Koncert na fortepian, perkusję i orkiestrę*, *Otwartym oknem nocy*). Pozwoliło to, do pewnego stopnia, zrozumieć ów twórczy niepokój, swoistą niepewność towarzyszącą twórcy aż „do końca”..., do chwili powierzenia dzieła „światu”, do pierwszej konkretyzacji wykonawczej.

Cele podjętych badań

Do najistotniejszych celów, jakie wyznaczyłam sobie podejmując studia nad twórczością i dziejami życia Zbigniewa Bargielskiego, należały:

- wyłonienie ważnej i różnorodnej gatunkowo reprezentacji twórczości;
- interpretacja poetyki wybranych dzieł;
- wykazanie rozległości i interdyscyplinarności zainteresowań twórcy;
- uchwycenie kontekstów twórczości (w tym biograficznych);
- dokumentacja dorobku kompozytorskiego (*Katalog utworów...*, 2012).

Ów imperatyw dotyczący twórczości Bargielskiego pojawił się dość późno, po poznaniu (dopiero w 2005 roku²³) kilku utworów Bargielskiego:

- *Vienna G'schichten* – błyskotliwego duetu fortepianowego z finałem przywołującym atmosferę biedermeierowskiego salonu,
- *Listu do Mileny (Brief an Milena)* – kompozycji słowno-muzycznej, w której egzystencjalny tekst Kafki, poddany z niezwykłym wyczuciem muzycznej interpretacji Bargielskiego tworzy niepowtarzalny, „kafkowski” klimat,
- *Koncertu skrzypcowego* – urzekającego liryzmem panmelodycznych skrzypiec (jak np. u Szymanowskiego w op. 35),
- kwartetów smyczkowych – ujmujących, każdy na swój sposób, to *quasi-spektralną* harmoniką (trzecia część *III Kwartetu smyczkowego*), to elementami ludycznymi (*V Kwartet smyczkowy* z melodiami ludowymi, tangiem i bluesem, przeplatany fragmentami o iście surrealistycznym brzmieniu),
- *Koncertu na perkusję i Hierofanii I* – z ich fantastyczną energią ruchu, prowokującą skojarzenia z rytualnym tańcem, bruityzmem (jak u Strawińskiego),
- czy wreszcie – aby listę tę „zawiesić” jedynie – *Requiem* i oratoriów: *Im Niemandsland* i *Sonnenlieder*, których głębia wyrazu zdolna jest „pochłonać” odbiorcę...

Zyskałam wówczas przekonanie, że twórczość tego kompozytora, w tamtym czasie szerzej w Polsce nieznana²⁴ (szczególnie młodszymi generacjami), zasługuje na różnorodne

²³ Wcześniej (w okresie prowadzonych przeze mnie badań nad polską twórczością na fortepian solo lat 1956-1985) znane mi były jedynie, opublikowane przez Agencję Autorską, studia fortepianowe Bargielskiego (*Siedem studiów* z 1957 roku).

²⁴ Prawdopodobnie długoletnia emigracja spowodowała, że Bargielski był w zasadzie nieobecny, ani w polskim piśmiennictwie, ani w publikowanych w kraju nagraniach. Sytuacja systematycznie zmienia się od czasu powrotu kompozytora do Polski, związanego z podjęciem zatrudnienia w Akademii Muzycznej w Bydgoszczy w 2002 roku i równoległe od roku 2005 w Akademii Muzycznej w Krakowie.

formy prezentacji, a także na refleksję analityczną. Stopniowo poznawane dzieła pogłębiły moje zainteresowanie twórczością Bargielskiego i wyzwoliły motywującą pasję, stan autentycznego zafrapowania badanym obiektem. Oczekiwanym momentem staje się ten, kiedy mogę przystąpić do wglębień się w kolejne dzieło.

Podjęte zadanie traktuję jako wyzwanie. W opisie i interpretacji zjawisk nie chciałabym przekroczyć granicy prawdy o dziele i jego twórcy – to cel nadrzędny.

2. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych/artystycznych i innych form działalności (dydaktycznej, organizacyjnej, popularyzującej naukę, współpraca z instytucjami, organizacjami, towarzystwami naukowymi)

Po uzyskaniu stopnia doktora moje zainteresowania badawcze, poza głównym nurtem związanym ze studiami nad twórczością Zbigniewa Bargielskiego, koncentrowały się na:

1. ontologicznych i epistemologicznych zagadnieniach dzieła muzycznego, zwłaszcza z obszaru polskiej twórczości kompozytorskiej XX i XXI wieku. Tematyka, którą podejmowałam, dotyczyła wybranych zagadnień z zakresu twórczości fortepianowej, nieomawianych w dysertacji doktorskiej, m.in. problematyka formy w *Sonatach* fortepianowych Mirosława Bukowskiego, stylistyka i jej konteksty w utworach fortepianowych Mariana Borkowskiego, funkcja fortepianu w twórczości Witolda Lutosławskiego, surkonwencjonalizm Pawła Szymańskiego w kontekście estetyki postmodernizmu na przykładzie utworów na fortepian solo i *Koncertu fortepianowego* czy poetyka *Koncertu fortepianowego* Andrzeja Panufnika. Kontynuowałam również badania nad fascynującą mnie od lat twórczością Tomasza Sikorskiego, próbując dociekać (głównie z pozamuzycznej perspektywy) źródeł minimalistycznych kontekstów tej muzyki. (Por. załącznik nr 4, poz. 3, 4, 7, 8, 9, 10; załącznik nr 5, poz. 2, 6, 7);
2. uczestnictwie w badaniach nad kulturą muzyczną Pomorza i Kujaw, czego rezultatem było opublikowanie kilku artykułów w serii wydawniczej *Z badań nad muzyką i życiem muzycznym Pomorza i Kujaw*. (Por. załącznik nr 4, poz. 11, 15, 21, 25);
3. dokumentowaniu twórczości kompozytorów polskich XX wieku — opracowanie haseł encyklopedycznych na zamówienie: Komitetu Naukowego Encyklopedii Muzycznej PWM, Uniwersytetu Fryderyka Chopina w Warszawie i Akademii Muzycznej w Gdańsku (grant KBN *Kompozytorzy polscy 1918-2000*), a nadto opracowanie *Katalogu tematycznego utworów Ryszarda Kwiatkowskiego* (Bydgoszcz 2005.).

Rezultatem poszerzenia badań nad polską twórczością fortepianową lat 1956-1985 jest zmodyfikowana wersja mojej pracy doktorskiej *Polska twórczość na fortepian solo 1956-1985. Nowatorskie kierunki i techniki*, opublikowana w 2004 roku. Na zrealizowanie tego

(Pierwsza płyta monograficzna z kompozycjami orkiestrowymi Bargielskiego ukazała się w Polsce w 2006 roku, druga z kwartetami w roku 2011, por. *Dyskografia* w: Violetta Przech, Agnieszka Ledzińska, *Zbigniew Bargielski. Katalog tematyczny utworów*, Bydgoszcz-Warszawa 2012, s. 342-345).

zadania Ministerstwo Nauki i Informatyzacji przyznało indywidualną dotację celową (publikacja w załączeniu).

Od 2001 roku, po uzyskaniu stopnia doktora, wyniki prowadzonych badań zaprezentowałam podczas 42 konferencji naukowych (por. załącznik nr 5), w tym 13 ogólnopolskich i 29 międzynarodowych, zorganizowanych w znaczących ośrodkach Polski (Warszawa – 4, Radziejowice – 1, Kraków – 1, Poznań – 7, Gdańsk – 3, Wrocław – 1, Bydgoszcz – 15) i za granicą (Oxford, Tuluza, Brno, Bańska Bystrzyca, Lučky, Odessa, Symferopol, Ryga, Kijów). W konferencjach tych (wyłączając wystąpienia podczas konferencji w Bydgoszczy, których byłam współorganizatorem) wzięłam udział na imienne zaproszenie organizatorów. Większość wygłoszonych tekstów (część po zrecenzowaniu) zostało opublikowanych przez wydawnictwa: Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie, Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Kultury, Sztuki i Turystyki w Symferopolu, a także akademii muzycznych w Rydze, Poznaniu, Krakowie, Wrocławiu, Gdańsku, Bydgoszczy oraz Akademii Sztuk Pięknych w Bańskiej Bystrzycy (por. załącznik nr 4).

Publikowałam także w czasopismach: „Polski Rocznik Muzykologiczny”, „Forum Muzykologiczne”, „Musica Sacra Nova”, „Quarta”, „Ruch Muzyczny” (por. załącznik nr 2, pkt. 1b, poz. 3, 4, 12; załącznik nr 2, rozdz. *Publicystyka*; załącznik nr 4, poz. 7, 27). Na zamówienie redakcji „Musicology Today” przygotowuję artykuł na temat języka muzycznego Zbigniewa Bargielskiego.

Na zaproszenie uczelni w Polsce i za granicą przedstawiłam (w ramach wykładów) wybrane zagadnienia z polskiej twórczości kompozytorskiej drugiej połowy XX wieku, w tym: twórczość Zbigniewa Bargielskiego (Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina – Filia w Białymstoku, Akademia Muzyczna w Krakowie, Akademia Sztuk Pięknych w Bańskiej Bystrzycy), twórczość Krzysztofa Pendereckiego (Akademia Sztuk Pięknych w Bańskiej Bystrzycy), twórczość Witolda Lutosławskiego (Akademia Muzyczna im. A.W. Nieżdanowej w Odessie), twórczość Pawła Szymańskiego (Uniwersytet Kultury, Sztuki i Turystyki w Symferopolu), polski minimalizm, polska muzyka na fortepian solo II połowy XX wieku, koncepcje indeterministyczne w muzyce polskiej II połowy XX wieku (Akademia Sztuk w Brnie, Uniwersytet Le Mirail w Tuluzie, Akademia Sztuk Pięknych w Bańskiej Bystrzycy), sonoryzm w polskiej twórczości na fortepian solo II połowy XX wieku (Akademia Muzyczna w Poznaniu). Wygłosiłam również dwa wykłady z okazji inauguracji roku akademickiego 2003/2004 i 1990/1991 (por. załącznik nr 5, rozdz. *Inne*).

Do ważnych dziedzin mojej działalności naukowej należą prace redakcyjne obejmujące dzieła o różnorodnej tematyce, w tym: technika orkiestracji Tadeusza Bairda (dysertacja doktorska Michała Zielińskiego), twórczość Antoniego Szałowskiego (dysertacja doktorska Elżbiety Szczurko), zagadnienia z zakresu teorii muzyki dotyczące: języka muzycznego, stylu, formy, systemów muzycznych (opracowanie materiałów konferencyjnych) czy problematyki historyczno-dokumentacyjnej związanej z badaniami nad muzyką i życiem muzycznym Pomorza i Kujaw (w tym katalogi twórczości kompozytorów: Franciszka Woźniaka i Ryszarda Kwiatkowskiego). Podjęłam również

redakcję pracy, której autorem jest aktor Witold Szulc rozważający problematykę oddziaływania warstwy muzycznej na interpretację aktorską w widowisku muzycznym, a także, wspólnie z prof. Bartoszem Bryłą, zredagowałam opracowanie Macieja Afanasjewa pasaży jazzowych dla skrzypków – pierwszą tego typu publikację w Polsce (por. załącznik nr 4, rozdz. *Redakcje*). Ponadto, na zamówienie oficyn wydawniczych (Bydgoskiego Towarzystwa Naukowego, Akademii Muzycznej w Bydgoszczy, Akademii Muzycznej w Krakowie – czasopismo „Teoria Muzyki. Studia – interpretacje – dokumentacje”) opiniowałam proponowane do druku artykuły (por. załącznik nr 4, rozdz. *Recenzje wydawnicze*).

Inną formę mojej aktywności stanowiła działalność popularyzatorska. W latach 1988-1993 byłam zatrudniona w charakterze prelegenta w Filharmonii Pomorskiej, później okazjonalnie prowadziłam koncerty i spotkania z kompozytorami (Zbigniewem Bargielskim, Krzysztofem Meyerem, Franciszkiem Woźniakiem). Byłam też moderatorem lub czynnym uczestnikiem kilku dyskusji panelowych organizowanych w Akademii Muzycznej w Bydgoszczy (towarzyszących zwykle sesjom naukowym) lub poza uczelnią (m.in. panel *Spór o muzykę współczesną* podczas 18. Ogólnopolskiej Sesji Naukowej *Czasy – muzyka – twórcy*, Bydgoszcz 2014; interdyscyplinarny panel *Milczenie roślin. O inspiracji naturą w sztuce*, zorganizowany przez Miejskie Centrum Kultury, Bydgoszcz 2011).

Działalność dydaktyczna i organizacyjna

Wiele satysfakcji (co w znacznym stopniu zawdzięczam uznaniu okazywanemu przez studentów) przysparza mi działalność dydaktyczna, zwłaszcza realizacja autorskich programów nauczania przedmiotów: *Analiza dzieła muzycznego* dla instrumentalistów i reżyserów dźwięku czy *Muzyka polska XX i XXI wieku* dla kompozytorów i teoretyków muzyki. Są to zajęcia grupowe, które prowadzę metodą seminaryjną, uzyskując wysoką aktywność i zainteresowanie studentów (studenci innych kierunków i wydziałów nierzadko wybierają ten przedmiot jako fakultatywny). W ramach dydaktyki pełnię funkcję opiekuna naukowego prac magisterskich i licencjackich w specjalności *Teoria muzyki*. Wszystkie dotąd zrealizowane prace (ok. 20) uzyskały bardzo dobrą ocenę (w jednym przypadku db+ 20 pkt.), dwie prace zakwalifikowane zostały do drugiego etapu Ogólnopolskiego Konkursu Prac Magisterskich w Gdańsku w kategorii prac z *Teorii muzyki i reżyserii dźwięku*. Powierzano mi również funkcję recenzenta prac dyplomowych z zakresu teorii muzyki.

Do cennych doświadczeń o charakterze dydaktycznym zaliczam pełnienie funkcji jurora. Chciałabym wyróżnić konkurs wykonawczy organizowany od 2010 roku przez Szkołę Muzyczną w Brodnicy pod nazwą *Brodnica Ensemble* (2010, 2012, 2014). Na uwagę zasługuje zaproponowana przez organizatorów Konkursu formuła oceniania uczestników przez jurorów reprezentujących odmienne, lecz wzajemnie dopełniające się kierunki: wykonawczy i kompozytorsko-teoretyczny. Przyjęty model oceniania z pewnością daje szansę uzyskania pełniejszej oceny interpretacji i aranżacji prezentowanych przez uczestników Konkursu.

Pełniąc funkcję dziekana Wydziału Kompozycji, Teorii Muzyki i Reżyserii Dźwięku Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy (kadencje: 2005-2008 i 2008-2012) w okresie radykalnych transformacji systemu szkolnictwa wyższego (wprowadzenie tzw. „systemu bolońskiego”) uczestniczyłam w opracowywaniu nowych rozwiązań systemowych (standardów kształcenia, planów studiów, programów nauczania itp.). Obecnie, jako członek Rady Programowej kierunku *Kompozycja i Teoria muzyki*, działającej przy Wydziale Kompozycji, Teorii Muzyki i Reżyserii Dźwięku oraz jako członek senackiej Komisji ds. Podnoszenia Jakości Kształcenia, czynnie uczestniczę w pracach o podobnym profilu.

Kierowany przeze mnie od 1.09.2005 roku Wydział Kompozycji i Teorii Muzyki, w następnym roku akademickim poszerzył ofertę edukacyjną o kierunek *Reżyseria dźwięku*, od początku wzbudzający zainteresowanie imponującej liczby kandydatów. Dzięki podjętym staraniom nowy kierunek już w drugim roku działalności zyskał patronat Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej. Finansowe wsparcie PISF-u pozwoliło na zbudowanie zaplecza dydaktycznego o konkurencyjnych, światowych standardach. W wyniku przeprowadzonej w 2009 roku kontroli przedstawicieli Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej działalność kierunku *Reżyseria dźwięku* uzyskała wysoką ocenę, czego bezpośrednim skutkiem było podpisanie umowy o kontynuacji patronatu na czas nieokreślony. Nadto, prowadzone przez Wydział kierunki: *Kompozycji i Teorii muzyki* oraz *Reżyserii dźwięku*, wizytowane przez Polską Komisję Akredytacyjną w latach sprawowania przeze mnie funkcji dziekana, otrzymały ocenę pozytywną, zaś rezultatem przeprowadzonej parametryzacji było przyznanie Wydziałowi pierwszej kategorii.

Funkcję dziekana pojmuję jako misję. Za jedno z priorytetowych zadań w okresie jej wypełniania uznałam tworzenie możliwości rozwoju studentom w „przestrzeni” dopełniającej dydaktykę. Wiele uwagi skierowałam w stronę inicjowania i współorganizowania wydarzeń o charakterze artystyczno-naukowym, począwszy od powołania wydziałowego Koła Artystyczno-Naukowego, przez organizację studenckich koncertów i konkursów kompozytorskich (im. I. J. Paderewskiego, Konkursu Kompozytorskiego dla młodzieży pamięci Mariana Gordiejuka), dwóch edycji (2008, 2009) interdyscyplinarnego Festiwalu *Sound Screen – Dźwiękowe perspektywy ekranu*, interdyscyplinarnych studenckich sesji naukowych z udziałem artystów-plastyków, filozofów (Andrzeja Szahaja), muzykologów (Doroty Krawczyk), organizację warsztatów dla reżyserów dźwięku (2007-2012) z udziałem wybitnych przedstawicieli środowiska filmowego i muzycznego (gościliśmy m.in. Leszka Dawida – dwukrotnie, Henryka Kuźniaka, Jerzego Matulę, Małgorzatę Przedpełską-Bieniek), po organizację wakacyjnych interdyscyplinarnych plenerów dla studentów uczelni artystycznych w Bieszczadach (Wołkowyja 2009, Orelec 2010, z udziałem artystów-plastyków, reprezentantów Łódzkiej Szkoły Filmowej oraz kompozytorów: Zbigniewa Bargielskiego, Marka Jasińskiego i Macieja Zielińskiego). Podjęte inicjatywy inspirowały i motywowały aktywność studentów, realnie wpływając na ich rozwój artystyczno-naukowy, pozwalały im także zdobywać umiejętności i doświadczenie w dziedzinie organizacji podobnych przedsięwzięć.

